

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Illvstrivm Virorum Epistolae, Hebraicae, Graecae et
Latinae, Ad Ioannem Reuchlin Phorcensem virum nostra
aetate doctissimum diuersis temporibus missae**

Reuchlin, Johannes

Hagenoae, 1519

Facultati theologiae parisiensi, Ioannes Reuchlin LL. doctor. S. D. P.

[urn:nbn:de:bsz:31-270838](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270838)

IO. REUCH. LIBER SECVND.

ut si aduersarii apud eminentissimos Theologiae professores Parisienses viros eximios, & mihi quoque Scholastico Parisiensi quae obseruandissimos me accusauerint insolentiae aut temeritatis, uel ut ante solebat infidelitatis, tu illis Defensionem meam porrigas, ut legendis nostris me cognoscant usque quaque innocentem. Nec ullo Sirenarum modulo tam dulciter incantentur, ut diffamationes inimicorum meorum quouis actu adiuuet. Sed audiant te interprete quod in Sophoclis Aiace prudenter dicebat Menelaus.

έρπει πρὸς ἀλλὰξ ταῦτα, πρόθεν ἄρσ' ἢν
αἰθῶν ὑβρίσῃς, νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἄν φρονῶ.
καὶ σοὶ προφόνω τόν δ' ἐμὴ δάπην, ὅπως
μὴ τόν δε δάπην, αὐτὸς εἰς ταφὰς πείσῃς.

Sanè plurimū de te mihi spei est, cum laudatissimo theologorum collegio tam diligenter meo nomine agas, ut aliquam saltem consolationem fraternam mihi suo confratri, & eiusdem uniuersitatis Parisiensis membro celeriter mittant, de meis expensis, ad quod tu tabellariū accommodes oro, per me appreciandū, quod posteritati semper piternis commendabo laudibus. Ex Stutgardia Sueuiæ, ad circiter pridie Kal. Septemb. Anno M. D. XIII.

Facultati Theologiae Parisiensi, Ioannes
Reuchlin LL. Doctor. S. D. P.

QUANTUM ab ineunte aetate sapientissimi & amplissima in toto penè orbis terrarum spacio laude celebratissimi Viri, semper me studui placere bonis, & neminis honorem laedere, tamen hoc triennio fieri non potuit, quin extrema ferme in aetate mea tandem ab indignis indigne lacera- rer infamia. Facit hoc Diabolus, cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum, ut pariter inuidia discidium paret in eis quos nouit tantisper in deo manere, dum manserint in charitate, quam inter me aduersariosque meos aut fregit auaritia, aut rupit superbia, aut luxuria dissipauit, aliud ue incidens odium quo fraterna extinguitur dilectio. Hoc enim ingenue fateor, quod tamen omnes homines uirtute praeditos quae maxime diligam & uenerer, tamen fuit haecenus cum nullo mihi sacrarum religionum ordine arctior ami-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

cicia quàm Prædicatorum nostræ prouinciæ, quibus circiter annos undetriginta sine precio absq; premio nulla spe lucri ductus, sed solum propter deum & ingentem meum erga illos amorem ac reuerentiam commode utiliterq; non tantum in Ducatu Sueuiæ, ubi habito, uerum etiam in tota Germania patrocina⁹ sum, etiam cum fortunarum mearum nonnullo dispendio. Vnde poteram facile mihi ipsi de illorum perpetua gratitudine (qualem per literas tam publicas suorum Prouincialium quàm singulorū priuatas sigillis suis roboratas, & usq; huc in Chartophylacio meo seruatas, sæpe polliciti sunt, & promiserunt) optimam spem persuadere, si qua in re unquam mihi aduersarentur mali euentus, ut est in rebus humanis frequens casus, q; ad eos ego præ cæteris omnium primum cōfugere possem. Sed heu, plurimum ea me fefellit opinio. Cum enim mandato CAESARIS & nostræ Prouinciæ Archiepiscopi Moguntini fuissẽm coactus, opinionẽ meam de Iudæorum libris cōcremandis in modum Consilii Camerarii clausam & obsignatam ad man⁹ eorum propere & absq; mora transmittere, non dubitauĩ ullum subsistere periculum, ut est in Prouerbio, cum bonis bene agier. Sed homo amens & perditus, se miudaus quidam Colonienſis, latinam linguam profus ignorans, & iudaicam incongrue imperiteq; tenens, quod patet ex sua interpretatione ab Adriano Hispano iuste reprehensa, quam his literis alligauĩ, maligna contra me machinatione Consilium meum, quo ingenio adeptus certe Deus nouit, cum id Arnolde cuidã de Tungari, & quibusdam aliis Prædicatoribus Theologis Colonia patefecisset, & super eodem adiutus, libellum cõtra me famosum edidisset, non statim illi easdem chartulas famosas corruperunt, uel igni consumpserunt, ut Lex præcipit. Sed & iidem ipsi alterum quendam libellum famosum qui incipit ARTICVLI aduersum me composuerunt, & impressum publicarunt, quẽ iam quoq; ad uos mitto. Quorum tunc Inquisitor ordinis Prædicatorum, nunc ut ipse ait Delator, Decanus erat. Postquam autẽ toto biennio publicis famosarum schedularum affixionibus me acerrime contra ius & phas persequuti sunt, cœperunt tandem sub colore iusticiæ mecum per suos hæreticæ prauitatis Inquisitores in

IO. REVCH. LIBER SECVND.

iudicio agere, quod tamen instituerunt ita nepharie, ut appellati mihi tam ab Inquisitore q̄ a Cōmissariis ordinarii ad Sedem apostolicā, summus Pontifex sentiens iniquitatem Inquisitoris Commissariorumq; ac eis adhærentium, totius negotii Ocularis Speculi alium iudicem dederit, Reuerendum scilicet episcopum Spiresensem. Et simul sanctitas sua, manus apponens, inhibuit omnibus personis & iudicibus aliis quibuscunq;, etiam sub censuris ne se de Oculari speculo intromitterēt, quinimmo si qui putarent aliquo modo sua interesse, ipsi coram Apostolico iudice prænominato causam suam agerent. Quam commissionem Romani Pontificis & Inhibitionem eiusdem, reuerendis paternitatibus uestris hic mitto descriptam. Vtriusq; uero nobis partibus termino a iudice assignato ad libellandum, eo q̄ essem tunc reus originarius expectaui ut decebat, donec ante uiderem accusatoris mei libellū accusatorium, si quem produceret coram iudice, seu potius reproduceret. Nam Inquisitor prius contra Oculare speculum meum, in iudicio Moguntino primæ instantiæ libellum quendam accusatorium me ad hoc legitime non citato proposuerat. Cumq; ad uersum me pars aduersa libellare negligeret atq; plane nollet, ego ipse uirtute citationis contra ambas partes prius emanatæ coepi libellū meū per Procuratorē corā iudice producere. Mirto aut Paternitatibus uestris Articulos, super quibus idem libellus meus per procuratorē secundū stylū Curiaē cōpositus & formatus extat. Nā libellū ip̄am formaliter positū in Actis insertū adhuc apud se Notarius causæ habet, quē libenter iā misissem, si per tēpus potuissem seruatis itaq; oibus terminis in rota Romanæ Curiaē seruari solitis. Prædicatoribusq; pro maiori parte semp̄ assistētibus, eadē emanata citatiōe ad audiendā Sētentiā, ego de gratia Dei, & iusticia triūphātē obrinui diffinitiuā, ut in hac sentētiæ charta uideatis, quā etiā porrigo. Deinde cū eadē sentētia trāsmisisset in rē iudicatā, ad meā instantiā datæ sunt executoriales, quas etiā istis colligatas Paternitatibus quoq; uis mitto. Ex quibus oibus cognosceris, male aduersarios fecisse, nomē meū in uniuersa Christianitate sic infamādo, cū ipsi fuerint eius famæ maleuoli autores, & idē ipsi scandalum & offendiculum plēbi posuerint, non ego, quod tamen scandalum ex ipsis ortum, iam de gratia Dei, iusticia mediante sopitum est

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Quia uero apud indoctum uulgus ubiq; famant, se uelle apud uestras Paternitates impetrare cōtra me atq; libellū meū Oculare Speculum nouam, nescio quam, declarationē seu determinationem, ego quantum potero humillime peto, ut me facturam uestram non destruat, meq; de gremio & de corpore uestro membrum ne lædatis. Sum enim scholaris Vniuersitatis Parisiensis, egregii quondam Theologiæ Doctoris DN. Ioannis de Lapide discipulus in Serbona, & postea Marchionis Badensis, nunc Episcopi Traiectensis cōdiscipulus, quondam ad Solem habitans in uico S. Iacobi, ante annos si rite recordor XLV. & hætenus almæ Matri nostræ Parisiensi Vniuersitati, non paruam laudem attuli scribendo, loquendo, docendo, ut nostra opera indicant. Nec ullā ei maculam per oculare Speculum inuisti, quod stante mea declaratione simul & in continenti edita, tum latina q̄ teutonica, nihil continet scandalosum, nihil contra ecclesiam, ut patet acriter inuenti. Quare ad uos integrum oculare Speculum mitto, quod aduersarii truncatum & mutilatum dolo malo circūtulere, quo facilius quoslibet Doctores sibi consulentes, in suam opinionem aduersum me traherent. Habetis Sacratissimæ Theologiæ, doctissimi Doctores & integerrimi Patres, summā causā meā, quantū fieri potuit celerius ad uos licet perfunctorie missā, Primo, Integram Oculare Speculum. Secundo, Pacem Imperialem, quam Cæsarea Maiestas cum Impositione perpetui silentii super codē Oculari Speculo statuit, ab illis ruptam atq; fractam, Tertio, citationem Apostolicam & Inhibitionem. Quarto, Articulos, ex quibus conceptus est libellus articulatus, secundum legem Diffamari, Codice de Ingenuis & manumissis. Quinto, sententiam diffinitiuam, cum eius processu. Sexto, literas executoriales. Quare obsecro uos Patres meos q̄ obseruandissimos, dignemini in hac causa ocium præferre negotio, & contra me filium & alumnū uestrū nihil statuere, diffinire aut declarare. Cum Sanctissimus Dominus noster Papa Leo, & committendo & inhibendo singulis personis & iudicibus manus suas apposuerit, ne mihi autoritas uestra plus noceat quā ueri pro sit euidētia, Ex quo enim Papa manum apposuit, inferior se de negotio ammodo intrmittere nō debet.

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

Valete foeliciter, & simul cogitate memori mente, hanc praesentē meri facti esse quaestionem, & non iuris neq; diuini neq; humani, de qua nostrum certamen est, non enim disputo, quid sit Haereticum; & quid Catholicum, sed solum utrum Oculare Speculum quod in uno corpore constat ex declarato & declaratione asserat absolute simpliciter & sine addito, propositiones quas aduersarii exprobrant. Quod si tam dubium est ut scholastica disputatione ueniat inuestigandum, quemadmodum Aduersarii illi circunvagando cursitantes, fatagunt & colligunt doctorum sibi adhaerentium opiniones, certe iam constabit ad solius Petri sedē, id est ad summum Pontificem esse referendum, & non ad inferiorē; secundum Iura Canonica quae in hoc sunt clara, & secundū Theologos ut Gerson de Examinatione doctrinarū in tertia consyderatione, & Occam in libro Sexto Dialogorū, in prima parte circa finē, & alii multi, a quorū lectione professio mea & Reipublicae familiarisq; cura me retrahit. Iterum ualete, q̄obseruandissimi Patres. Strutgardie. XIII. KL. Iulias. Anno. M. D. XIII.

Vlrichus Dux in Vuirtenberg & Deke, Comes Montis belligardi, ad Facultatem Theologiae Parisiensem.

EGREGII & Eximii Sacrae Theologiae Professores, Cuius noster uir Consularis Ioannes Reuchlin Phorcensis Legum Doctor, controuersiam habuit cum quibusdam Colonienſibus, concernentem scripta cuiusdam libri Oculare Speculum nominati. Quae auctoritate sedis Apostolicae per sententiam diffinitiuam est terminata. Nihil ominus tamen relatu accepimus, quosdam religiosos eadem materiam sopitam apud uos uelle resuscitare, petentes ut in eadem causa Dignationes uestrae conent, contra praefatum Ciuem nostrum aliquid machinari. Nos igitur consyderantes sanctissimum Dominum nostrum Papam manus appoſuisse, cum Inhibitione quibusuis aliis iudicibus & personis facta, oramus, causam istam super Oculari Speculo motam, quam magis esse putamus inuidiae qua fidei, a uobis abdicetis, & uel nostri quoq; contemplatione uos exoneretis, permittentes commissio